

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-91>

УДК: 332.142.6

ГУР'ЄВ Владислав

Харківський національний університету імені В. Н. Каразіна
<https://orcid.org/0009-0000-2667-0633>

ВАСИЛЬЄВ Олексій

Харківський національний університету імені В. Н. Каразіна
<https://orcid.org/0000-0003-1819-6761>

УВАРОВ Ігор

Харківський національний університету імені В. Н. Каразіна
<https://orcid.org/0009-0000-2667-0633>

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

У статті розглянуто актуальні аспекти сталого регіонального розвитку в контексті сучасних глобальних викликів, таких як зміна клімату, виснаження природних ресурсів, соціальна нерівність та політична нестабільність. У дослідженні представлено аналіз інституційних основ сталого розвитку, які включають правову базу, інституційні структури, фінансові механізми, механізми місцевого самоврядування, а також системи моніторингу та оцінки. Виявлено основні проблеми сталого регіонального розвитку, включаючи соціально-економічну нерівність, екологічні загрози та політичні бар'єри. Обґрунтовано механізм інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів, який охоплює економічні, соціальні, екологічні та інфраструктурні складові. Запропонований механізм є гнучким, адаптивним до нових викликів і здатний забезпечити гармонійний розвиток регіонів відповідно до потреб майбутніх поколінь.

Ключові слова: розвиток, сталий розвиток регіонів, механізм інституційного забезпечення, інституційні основи сталого розвитку, механізм інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів

HURIEV Vladyslav, VASYLIEV Oleksii, UVAROV Ihor

V. N. Karazin Kharkiv National University

DEVELOPMENT OF THE INSTITUTIONAL SUPPORT MECHANISM FOR SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT

The article addresses the current aspects of sustainable regional development in the context of modern global challenges, such as climate change, depletion of natural resources, social inequality, and political instability. The study presents an analysis of the institutional foundations of sustainable development, which include the legal framework, institutional structures, financial mechanisms, local governance mechanisms, as well as monitoring and evaluation systems. The necessity of creating an effective institutional framework to regulate, coordinate, and support regional development in the long term is substantiated. The evolution of the sustainable development concept is outlined, starting from the first international environmental agreements to modern global initiatives, such as the United Nations Sustainable Development Goals. The main problems of sustainable regional development, including socio-economic inequality, environmental threats, and political barriers, are identified. The study has revealed new opportunities for the development of institutional foundations for sustainable regional development, particularly through decentralization, strengthening the role of local authorities, digitization, and the implementation of innovative management approaches. A mechanism for institutional support of sustainable regional development is proposed, encompassing economic, social, environmental, and infrastructural components. The functions of the mechanism include regulation, coordination, information support, planning, control, mobilization, and the implementation of innovations. This mechanism is aimed at creating conditions for the long-term prosperity of regions, ensuring fair access to resources and opportunities for all population groups. The proposed mechanism is flexible, adaptive to new challenges, and capable of ensuring harmonious regional development in accordance with the needs of future generations.

Keywords: development, sustainable regional development, institutional support mechanism, institutional foundations of sustainable development, institutional support mechanism for sustainable regional development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розробка механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів набуває особливої актуальності в умовах сучасних глобальних викликів, що постають перед суспільством. Сталий розвиток є ключовим принципом, на якому повинні базуватися всі аспекти регіонального управління, що сприяє гармонійному поєднанню економічного зростання, соціального благополуччя та екологічної безпеки. У контексті процесів децентралізації та зміцнення регіональної автономії виникає потреба у створенні ефективних інституційних механізмів, які б забезпечували збалансований розвиток регіонів. Нерівномірний розвиток регіонів, соціальна нерівність та міграційні процеси створюють додаткові виклики для сталого розвитку. Різний рівень економічного розвитку регіонів потребує застосування диференційованих підходів до інституційного забезпечення, що сприятиме вирівнюванню економічних диспропорцій та забезпеченню рівних можливостей для усіх регіонів. В умовах європейської інтеграції та виконання міжнародних зобов'язань у сфері сталого розвитку виникає необхідність розробки інституційних механізмів, що відповідають сучасним стандартам та забезпечують конкурентоспроможність регіонів на глобальному рівні.

Отже, розробка механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів є надзвичайно важливою для створення умов для збалансованого, стійкого та гармонійного розвитку кожного регіону, що сприятиме підвищенню рівня життя населення та забезпеченню довгострокової стабільності.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням теоретико-методичних засад сталого розвитку присвячено велику кількість наукових праць, зокрема в роботах Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєва, Б.Г. Чиженьського, М.М. Шевченко [3], Бакуменко В. Д. [Ошибка! Источник ссылки не найден.], О.В. Раєвської [5], І.В. Филипішина [6] та ін. Дослідження літератури дозволило виявити, що недостатньо висвітлені аспекти інституційного забезпечення сталого розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є розробка механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів, який має бути гнучким та адаптивним і здатний забезпечити гармонійний розвиток регіонів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сталий регіональний розвиток стає все більш важливою темою у контексті сучасних глобальних викликів, таких як зміна клімату, виснаження природних ресурсів, соціальна нерівність і політична нестабільність. Такі проблеми вимагають нового підходу до розвитку, який задовольнить потреби сьогоденного покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь. Регіони відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки саме на їхньому рівні здійснюється значна частина економічної, соціальної та екологічної діяльності. Проте, щоб регіональний розвиток був справді сталим, необхідно створити ефективну інституційну основу, яка регулюватиме, координуватиме та підтримуватиме розвиток у довгостроковій перспективі.

Інституційні основи сталого розвитку включають різноманітні компоненти, які створюють основу для ефективного управління та розвитку регіонів. До них належать правова база, інституційні структури, фінансові механізми, механізми місцевого самоврядування, а також системи моніторингу та оцінки. Вони забезпечують стабільність регіонального розвитку, сприяють гармонізації інтересів різних соціальних груп і дозволяють адаптуватися до умов, що змінюються. Зокрема, законодавчі та нормативні акти відіграють ключову роль у встановленні правил гри, визначенні пріоритетів розвитку та забезпеченні охорони природних ресурсів.

Історично концепція сталого розвитку зазнала значної еволюції. Від перших міжнародних екологічних угод і конференцій до сучасних глобальних ініціатив, таких як Цілі сталого розвитку ООН, цей підхід стає все більш важливим [1]. Розвиток інституційних засад сталого розвитку регіонів також пройшов різні етапи: від централізованого планування до децентралізації та посилення ролі місцевого самоврядування. Сучасні тенденції вимагають посилення уваги до регіонального виміру сталого розвитку, оскільки саме на цьому рівні можна найбільш ефективно врахувати потреби місцевих громад та специфіку регіонів [2].

Сталий регіональний розвиток стикається з низкою проблем, включаючи соціально-економічну нерівність, екологічні загрози та політичні бар'єри. Соціальна нерівність між регіонами та зростаюча нерівність у розвитку різних частин країни можуть стати суттєвими перешкодами для сталого розвитку. Крім того, екологічні проблеми, такі як зміна клімату, втрата біорізноманіття та деградація земель, становлять серйозну загрозу для сталого регіонального розвитку. Політичні та інституційні бар'єри, зокрема корупція, недостатня ефективність існуючих інституцій та відсутність координації між різними рівнями влади, також ускладнюють процес впровадження сталого розвитку.

Незважаючи на ці виклики, сучасні тенденції відкривають нові можливості для розвитку інституційних засад сталого регіонального розвитку. Децентралізація, підвищення ролі місцевої влади, диджиталізація та впровадження інноваційних підходів до управління відкривають нові перспективи. Використання нових технологій дозволяє зміцнити інституційні основи та підвищити ефективність управління сталим розвитком. Крім того, глобальні ініціативи, такі як програми ООН, ЄС та інших міжнародних організацій, можуть мати значний вплив на регіональний розвиток, надаючи необхідні ресурси та технічну підтримку.

Розробка механізму інституційного забезпечення сталого розвитку з урахуванням економічних, соціальних, екологічних та інфраструктурних складових і аспектів інклюзивної економіки потребує комплексного підходу. Це створить сприятливі умови для сталого розвитку регіонів, одночасно забезпечуючи справедливий доступ до ресурсів і можливостей для всіх груп населення. У поточному дослідженні поняття «механізм» розуміється як сукупність взаємопов'язаних елементів, процесів і методів, які забезпечують цілеспрямоване функціонування та досягнення конкретних цілей у конкретній системі. Він містить набір принципів, процедур та інструментів, які сприяють ефективній організації та управлінню процесами для досягнення запланованих результатів. Запропонуємо основні складові механізму інституційного забезпечення сталого розвитку (рис. 1).

Рис. 1. Основні складові механізми сталого розвитку регіонів

Джерело: складено автором на основі [3-8]

Економічні, соціальні, екологічні, інфраструктурні та інклюзивні елементи сталого розвитку взаємопов'язані та охоплюють широкий спектр діяльності. Економічний аспект включає фінансову підтримку, зокрема розробку програм фінансування підприємств, які впроваджують сталий розвиток та стимулюють інвестиції в зелені технології та інновації. Соціальна складова включає інклюзивну політику, яка охоплює програми підтримки працевлаштування та навчання людей з інвалідністю, етнічних меншин та інших уразливих груп, а також забезпечення рівного доступу до освіти та медичних послуг. Екологічний напрям зосереджений на захисті природних ресурсів шляхом запровадження суворих екологічних стандартів і правил, спрямованих на зменшення викидів шкідливих речовин, а також підтримки проєктів, які відновлюють екосистеми та біорізноманіття. Інфраструктурний компонент спрямований на розвиток зеленої інфраструктури, включаючи інвестиції в екологічні транспортні системи, такі як електробуси та велосипедні доріжки, а також розвиток проєктів з відновлюваної енергетики. Інклюзивна економіка полягає у підтримці малих і середніх підприємств шляхом надання доступу до фінансування, особливо тим, хто належить до вразливих груп, а також у розробці навчальних програм і підтримці підприємців з недостатнім досвідом.

Враховуючи комплексність елементів сталого розвитку, в дослідженні пропонується інноваційний механізм інституційної підтримки сталого розвитку регіонів, який об'єднує економічні, соціальні та екологічні аспекти в єдину гармонійну систему. Цей механізм спрямований на створення умов для довгострокового процвітання регіонів з урахуванням їх специфіки та потреб. Його реалізація забезпечить сталий розвиток, який відповідатиме викликам сьогодення та вимогам майбутніх поколінь (рис. 2).

Метою механізму інституційної підтримки сталого розвитку регіонів (рис. 1) є створення та підтримка умов, що сприяють сталому економічному, соціальному та екологічному розвитку на місцевому рівні. Це включає забезпечення сталого економічного зростання, покращення якості життя людей, захист навколишнього середовища, ефективне управління природними ресурсами, посилення рівності та соціальної інтеграції. Механізм спрямований на забезпечення довгострокового процвітання регіонів, збереження їх унікальних природних і культурних цінностей та створення стабільних основ.

Об'єктом механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів є регіональні соціально-економічні та екологічні системи, включаючи всі елементи та процеси, що впливають на їх розвиток. Це стосується місцевих громад, економічної інфраструктури, а також організацій, залучених до сталого розвитку. Іншими словами, предметом механізму є уся сукупність взаємопов'язаних структур і процесів регіонального рівня, що забезпечують гармонійний розвиток економіки, суспільства та навколишнього середовища.

Рис. 2. Механізм інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів

Джерело: власна авторська розробка

Предметом механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів є організаційно-правові, економічні та соціальні зв'язки, що виникають у процесі планування, реалізації та контролю заходів, спрямованих на досягнення сталого розвитку регіонів. Це включає в себе інструменти, методи, процедури та правила, що використовуються для забезпечення сталого регіонального розвитку, а також взаємодію між різними рівнями влади, бізнесом, громадськими організаціями та місцевими громадами. Іншими словами, суб'єкт – це сукупність взаємозв'язків та механізмів управління, що забезпечують реалізацію цілей сталого розвитку на регіональному рівні.

Принципи механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів охоплюють низку ключових аспектів, що сприяють гармонійному розвитку регіонів з урахуванням економічної, соціальної та екологічної складових. Принцип інтеграції полягає в об'єднанні всіх цих елементів в одну систему управління, що забезпечує сталий розвиток. Важливим є принцип децентралізації, який передбачає розподіл повноважень і відповідальності між центральними та місцевими органами влади, що дозволяє більш ефективно управляти регіональним розвитком. Принцип участі підкреслює необхідність активного залучення місцевих громад, громадянського суспільства та інших зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень, що дозволяє врахувати інтереси та потреби на місцевому рівні. Важливим аспектом є принцип законності, який виступає правовою основою для всіх дій і рішень у рамках сталого розвитку відповідно до національного та міжнародного законодавства. Принцип адаптивності наголошує на необхідності гнучкості та здатності механізму адаптуватися до умов, що змінюються, та нових викликів, які можуть виникнути в процесі регіонального розвитку. Принцип партнерства підкреслює важливість співпраці між державними установами, приватним сектором, міжнародними організаціями та місцевими громадами для досягнення спільних цілей сталого розвитку. Принцип прозорості спрямований на забезпечення відкритості та

доступності інформації про процеси та результати інституційного забезпечення сталого розвитку для усіх зацікавлених сторін. Нарешті, принцип відповідальності визначає чітку відповідальність за прийняття рішень та їх виконання між усіма учасниками процесу сталого розвитку. Ці принципи є основою для створення ефективного механізму забезпечення сталого розвитку регіонів з урахуванням різноманітних соціально-економічних та екологічних факторів.

Функції механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів охоплюють декілька важливих напрямів забезпечення ефективного управління та розвитку на регіональному рівні. Однією з ключових є регуляторна функція, яка забезпечує створення та реалізацію правової бази регулювання процесів сталого розвитку. Це включає розробку законодавства, політики та стандартів, які встановлюють баланс між економічним зростанням, соціальною справедливістю та захистом навколишнього середовища. Координаційна функція спрямована на забезпечення взаємодії між різними інституціями та учасниками процесу сталого розвитку, що дозволяє координувати діяльність місцевих органів влади, підприємств, громадських організацій та населення для досягнення спільних цілей. Інформаційна функція передбачає збір, обробку та поширення інформації про стан і тенденції сталого розвитку регіонів, що включає моніторинг, оцінку ефективності дій та інформування громадськості про результати та плани. Функція планування передбачає розробку стратегій, програм і планів сталого розвитку з урахуванням специфіки регіонів, що включає визначення пріоритетних напрямів розвитку, встановлення цілей і розробку засобів їх досягнення. Функція контролю відповідає за моніторинг та оцінку виконання планів і програм сталого розвитку, а також за забезпечення відповідності діяльності встановленим стандартам і вимогам, що включає контроль за використанням ресурсів і дотриманням екологічних і соціальних стандартів. Мобілізаційна функція передбачає залучення фінансових, людських та інтелектуальних ресурсів для реалізації проєктів сталого розвитку, включаючи стимулювання інвестицій, підтримку громадських ініціатив та мобілізацію місцевих громад для активної участі в процесах розвитку. Інноваційна функція спрямована на сприяння впровадженню нових технологій, підходів і рішень, що сприяють сталому розвитку, включаючи підтримку наукової та дослідницької діяльності, розвиток інноваційної інфраструктури та використання сучасних методів управління. Ці функції забезпечують комплексний підхід до управління сталим розвитком на регіональному рівні, спрямований на досягнення довгострокових цілей та підвищення якості життя населення.

Методика механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів охоплює широкий спектр підходів та інструментів, спрямованих на досягнення сталого розвитку. Нормативно-правові методи передбачають створення та реалізацію законів, постанов, стандартів і положень, що визначають принципи та вимоги сталого розвитку на регіональному рівні. Такими актами можуть бути екологічні стандарти, будівельні норми та соціальні гарантії, які становлять правову основу реалізації принципів сталого розвитку. Економічні методи базуються на використанні фінансових інструментів, що стимулюють сталий розвиток (податкові пільги, субсидії, субсидії та інвестиції в зелений бізнес). Організаційно-управлінські методи передбачають планування, координацію та організацію діяльності регіональних органів влади, підприємств і громадських організацій щодо сталого розвитку, що включає створення міжвідомчих комісій, робочих груп, а також розробку стратегічних планів і програм розвитку. Інформаційно-комунікаційні методи забезпечують збір, аналіз та розповсюдження інформації про найкращі практики сталого розвитку, а також проведення освітніх кампаній, які сприяють підвищенню обізнаності громадськості та залученню її до участі в процесах сталого розвитку. Соціально-психологічні методи спрямовані на вплив на свідомість і поведінку людей з метою формування відповідального ставлення до навколишнього середовища та суспільства за допомогою тренінгів, семінарів, соціальної реклами та мотиваційних програм. Методи дослідження включають проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, спрямованих на вивчення процесів сталого розвитку та пошук нових рішень для їх реалізації (у тому числі розробку нових технологій і методів управління, а також оцінку ефективності реалізованої діяльності). Методи партнерства передбачають співпрацю різних зацікавлених сторін, зокрема державних структур, бізнесу, громадських організацій та міжнародних організацій, що сприяє об'єднанню зусиль та ресурсів для досягнення спільних цілей сталого розвитку.

Процеси механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів включають комплекс узгоджених дій і заходів, спрямованих на досягнення сталого розвитку. По-перше, здійснюється аналіз та діагностика поточного стану економічних, соціальних та екологічних умов регіону, що передбачає оцінку наявних ресурсів, інфраструктури, соціально-економічних показників та екологічної ситуації з метою виявлення основних проблем та потенціалу для подальшого розвитку. На основі отриманих даних створюється стратегічне планування, яке розробляє довгострокові стратегії сталого розвитку регіону, включаючи визначення пріоритетів, цілей і завдань, а також розробку програм і проєктів, спрямованих на сталий розвиток. Далі слідує розробка та реалізація конкретних політик, програм і заходів, які будуть реалізовані для досягнення поставлених цілей. Це може включати нормативні акти, економічні стимули, соціальні програми та інші заходи, необхідні для забезпечення сталого розвитку. Важливим елементом є координація та управління, що передбачає ефективну взаємодію між усіма учасниками процесу – органами державної влади, бізнесом, громадськими організаціями та місцевими громадами, а також організацію

розподілу відповідальності за виконання заходів. Подальший моніторинг та оцінка дозволяють здійснювати постійний моніторинг реалізації планів і програм сталого розвитку, аналізувати досягнуті цілі та виявляти відхилення від початкових планів, які можуть потребувати коригування в реалізації заходів. Регулярне інформування громадськості про результати реалізації діяльності зі сталого розвитку та отримання зворотного зв'язку дозволяє легше аналізувати ефективність реалізованої діяльності та, якщо буде потреба, адаптувати стратегії і програми до мінливих умов та нових викликів. Особлива увага приділяється залученню ресурсів та інвесторів, що передбачає активний пошук та мобілізацію фінансових, матеріальних, інтелектуальних ресурсів для підтримки проєктів сталого розвитку, а також залучення інвестицій та участь місцевих громад у фінансуванні та реалізації проєктів. Останньою частиною процесу є освітні заходи, які підвищують обізнаність суспільства та учасників процесу про принципи та важливість сталого розвитку через освіту, навчання, інформаційні кампанії та інші освітні ініціативи. Ці процеси є основою для побудови дієвого механізму інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів, спрямованого на досягнення довгострокових і стійких результатів.

Усі зазначені елементи механізму тісно співпрацюють, створюючи єдину систему, спрямовану на досягнення сталого економічного, соціального та екологічного розвитку на місцевому рівні. Взаємообумовленість досягається таким чином: мета механізму визначає кінцевий результат, до якого прагне регіон, а саме створення умов для гармонійного розвитку. Суб'єктом цього механізму є регіональні соціально-економічні та екологічні системи, на які впливають усі процеси, що відбуваються в регіоні. Принципи є основними, на них будується весь механізм. Вони забезпечують інтеграцію, участь, адаптивність, прозорість і підзвітність у процесі управління регіональним розвитком. До функцій механізму входять регулювання, координація, інформаційне забезпечення, планування, контроль, мобілізація та впровадження інновацій. Ці функції реалізуються різними методами, наприклад, нормативними, економічними, організаційно-комунікаційними та ін. Процеси, що включають аналіз і діагностику стану регіону, розробку політики, моніторинг і оцінку, а також мобілізацію ресурсів, забезпечують практичну реалізацію функцій і досягнення поставлених цілей. Таким чином, усі елементи цього механізму взаємопов'язані та взаємообумовлені, створюючи цілісну систему, яка ефективно працює на досягнення сталого розвитку регіону.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Сталий регіональний розвиток стає все більш актуальною темою у контексті сучасних глобальних викликів, таких як зміна клімату, виснаження природних ресурсів, соціальна нерівність і політична нестабільність. Регіони відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки саме на регіональному рівні здійснюється значна частина економічної, соціальної та екологічної діяльності. Для забезпечення сталого розвитку регіонів в дослідженні створено ефективну інституційну основу, яка регулюватиме, координуватиме та підтримуватиме розвиток у довгостроковій перспективі. Обґрунтовано механізм інституційного забезпечення сталого розвитку з урахуванням економічних, соціальних, екологічних та інфраструктурних складових, розробка якого потребує використання комплексного підходу. Його використання створить сприятливі умови для довгострокового процвітання регіонів, одночасно забезпечуючи справедливий доступ до ресурсів і можливостей для усіх груп населення. Запропонований механізм гнучкий, адаптивний до нових викликів і здатний забезпечити гармонійний розвиток регіонів, що відповідає викликам сьогодення та потребам майбутніх поколінь.

Література

1. Цілі сталого розвитку ООН (United Nations Sustainable Development Goals – SDGs) Веб-сайт. URL: <https://sdgs.un.org/>
2. Європейська комісія. Регіональна політика. Веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/home_en
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляєв, Б. Г. Чиженьський, М. М. Шевченко. Київ : Парламентське вид-во, 2009. 632 с.
4. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : [монографія] / В. Д. Бакуменко. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с.
5. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства : методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с., с.146
6. Филиппин І. В. Механізм управління розвитком промислового підприємства. *Економіка промисловості*. 2011. № 4. С. 220 – 227
7. Jason, H. The sustainable development index: Measuring the ecological efficiency of human development in the Anthropocene. *Ecological Economics*. Vol. 167. 2020. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800919303386>

8. Лагодієнко В.В., Чайковська М.А. Сталій розвиток агропродовольчої сфери Причорноморського регіону. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Том 3 . № 4. С. 93-102. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/ujae_2018_r03_a12.pdf

References

1. United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) Website. Available at: <https://sdgs.un.org/>
2. European Commission. Regional Policy. Website. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/home_en
3. Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010–2020 roky v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv. (2009). [Strategy of ukraine's innovation development for 2010–2020 under globalization challenges] H. O. Androshchuk, I. B. Zhyliaiev, B. H. Chyzhenskyi, M. M. Shevchenko. Parliamentary Publishing House, Kyiv, Ukraine
4. Bakumenko V. D. Formuvannia derzhavno-upravlinskykh rishen: problemy teorii, metodolohii, praktyky : [monohrafiia] / V. D. Bakumenko. – K. : Vyd-vo UADU, 2000. – 328 s.
5. Raievnieva O. V. (2006). Upravlinnia rozvytkom pidpriemstva: metodolohiia, mekhanizmy, modeli: monohrafiia. [Enterprise development management: methodology, mechanisms, models: monograph]. INZHEK Publishing House. Kharkiv, Ukraine
6. Filipyshyn I. V. (2011). “Mechanism of Industrial Enterprise Development Management”. *Ekonomika promyslovosti*. № 4. P. 220–227
7. Jason H. (2020). “The sustainable development index: Measuring the ecological efficiency of human development in the Anthropocene”. *Ecological Economics*. Vol. 167. Available at: <https://www.science direct.com/science/article/abs/pii/S0921800919303386>
8. Lahodienko V. V., Chaikovska M. A. (2018). “Sustainable Development of the Agro-Food Sector in the Black Sea Region”. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*. Vol. 3. № 4. P. 93–102. Available at: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/ujae_2018_r03_a12.pdf